

Тищенко О. І.,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

УДК 343.15

ОСКАРЖЕННЯ ЗАТРИМАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглядаються проблеми оскарження затримання у кримінальному провадженні на підставі аналізу норм чинного кримінального процесуального законодавства України та судової практики. Доведено, що оскарження затримання фактично реалізується стороною під час досудового розслідування відповідно до ст. 206 КПК України або під час підготовчого провадження.

Метою даної статті є висвітлення проблемних питань, що виникають при оскарженні затримання під час досудового розслідування або підготовчого провадження, та запропонування шляхів їх вирішення.

Автор статті критично зауважує на відсутності передбаченої законом процедури реалізації права на оскарження незаконного затримання, що достатньою мірою не забезпечує правової визначеності у даному питанні. Нормативна неврегульованість порядку оскарження затримання є законодавчим дефектом, що призводить до неоднакової судової практики, вивчення якої надає можливість звернути увагу на проблемні питання у цій сфері.

У разі оскарження затримання скарга сторони захисту може розглядатися як в окремому судовому засіданні, так і безпосередньо під час розгляду клопотання слідчого, прокурора про застосування до підозрюваного запобіжного заходу. Зроблено висновок, що слідчий суддя зобов'язаний розглянути скаргу сторони захисту на незаконне затримання незалежно від наявності рішення компетентного суду щодо застосування запобіжного заходу або звільнення особи з-під варти. В іншому випадку такі скарги залишаються поза межами судового контролю.

Одним із дискусійних питань є відсутність регламентації дій слідчого судді у випадку визнання затримання незаконним та одночасно наявності підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Безумовно, сторона захисту відстоює позицію звільнення особи з-під варти у випадку визнання затримання незаконним, незалежно від існування підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Втім такий підхід є хибним, оскільки підстави застосування затримання без ухвали слідчого судді та підстави застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є різними і не пов'язані між собою. Тому при визнанні затримання незаконним, але одночасному існуванні підстав для обрання запобіжного заходу, слідчі судді мають вирішувати питання щодо застосування запобіжного заходу.

Вивчення судової практики оскарження затримання під час підготовчого провадження в суді дозволяє стверджувати про зниження його ефективності у порівнянні із оскарженням

під час досудового розслідування. Віддаючи належне прагненню законодавця створити самостійний механізм судового захисту на підготовчому провадженні, автор статті констатує його недосконалість та стверджує, що перевірка обґрунтованості затримання під час підготовчого провадження в суді не забезпечує реалізації міжнародного стандарту, передбаченого ч. 4 ст. 5 КЗПЛ, щодо встановлення законності затримання без зволікання.

Ключові слова: порядок затримання, оскарження затримання, ухвала слідчого судді, тримання під вартою.

Право затриманого у будь-який час *оскаржити* в суді своє затримання гарантується ст. 29 Конституції України, яка втілює міжнародно-правовий стандарт, що міститься у п. 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – КЗПЛ): «кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд *без зволікання* встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним». На необхідність винесення судового рішення щодо законності затримання *«без зволікань»* постійно звертає увагу Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема, в рішеннях у справах «Ідалов проти Росії», «Барановський проти Польщі», «Мокалаллал проти України», «Лівада проти України», «Кушнір проти України» та ін.

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) передбачає, що кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути *в найкоротший строк* доставлений до слідчого судді для вирішення питання *про законність та обґрунтованість* його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання (ч. 2 ст. 12 КПК України). Право підозрюваного вимагати *перевірки обґрунтованості затримання* передбачене й п. 6 ч. 3 ст. 42

КПК України, яка має значення загальної норми. Водночас окремої процедури реалізації права на оскарження незаконного затримання законом не встановлено¹, що достатньою мірою не забезпечує правової визначеності у даному питанні. Нормативна неврегульованість порядку оскарження затримання є законодавчим дефектом, що призводить до неоднакової судової практики, вивчення якої надає можливість звернути увагу на проблемні питання у цій сфері. Аналіз чинного законодавства в контексті практики правозастосування надає можливість стверджувати, що оскарження затримання фактично реалізується стороною захисту під час досудового розслідування у порядку ст. 206 КПК України або під час підготовчого провадження в суді.

Оскарження затримання під час досудового розслідування. На сьогодні практика оскарження затримання у порядку ст. 206 КПК України викликана об'єктивною необхідністю, оскільки сторона захисту позбавлена можливості звернутися до слідчого судді зі скаргою на незаконність затримання у зв'язку із недосконалістю нормативної конструкції ст. 303 КПК України. Як зазначають А. Р. Туманянц, С. Л. Шаренко, встановлюючи предмет судового оскарження, законодавець пішов шляхом прямої вказівки в законі вичерпного переліку тих рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування². О. Г. Шило зауважує, що закри-

¹ На відміну від чинного кримінального процесуального законодавства, КПК 1960 р. передбачав порядок оскарження затримання до суду під час досудового розслідування (ст. 106 КПК 1960 р.).

² А. Туманянц, 'Окремі проблеми реалізації права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування' (2014) 12 т 2 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція 142; С. Шаренко, 'Проблемні питання розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора' (2013) 5 Часопис цивільного і кримінального судочинства 45.

тий перелік дій, бездіяльності та рішень органів, які здійснюють кримінальний процес, що можуть бути оскаржені в порядку окремого судово-контрольного провадження, здатні обернутися обмеженням конституційного права людини і громадянина на судовий захист¹. Дійсно, за змістом ч. 1 ст. 303 КПК України незаконне затримання не є предметом оскарження під час досудового розслідування, втім в умовах правової держави така ситуація є неприпустимою і сторона захисту повинна мати можливість ставити питання про перевірку законності затримання перед слідчим суддею. На практиці способом подолання цієї законодавчої прогалини є ініціювання стороною захисту перевірки законності затримання шляхом подання клопотання (скарги, заяви) у порядку ст. 206 КПК України, яка визначає загальні обов'язки судді щодо захисту прав людини. Така скарга може бути розглянута як в окремому судовому засіданні, так і безпосередньо при розгляді слідчим суддею клопотання слідчого, прокурора про застосування до підозрюваного запобіжного заходу. Вивчення судової практики свідчить, що слідчі судді доволі часто відмовляють у відкритті провадження за скаргами на незаконні затримання, оскільки вони не є предметом оскарження на стадії досудового розслідування². Так, наприклад, у мотивувальній частині ухвали слідчий суддя Луцького міськрайонного суду Волинської області вказав, що «рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені на досудовому провадженні, визначено ст. 303 КПК України. Оскарження дій слідчого, пов'язаних із затриманням особи, не передбачено даною нормою. Разом з тим ініціатор скарги

посилається в своїй скарзі на положення ст. 206 КПК України, яка визначає загальні обов'язки слідчого судді щодо захисту прав людини, посилаючись на незаконність затримання підозрюваного Особа_2. Слід зазначити, що ст. 206 КПК України стосується випадків, коли орган державної влади чи службова особа, під вартою яких тримається особа позбавлена свободи, тримають цю особу без наявності правових підстав для позбавлення свободи (судового рішення, протоколу затримання, вироку суду, тощо), а тому посилення скарги на положення ст. 206 КПК України не змінюють підстав розгляду скарги на дії слідчого в порядку ст. 303 КПК України»³. Досить показово, що аналогічна логіка міркувань простежується і в деяких рішеннях судів апеляційних інстанцій. Так, колегія суддів апеляційного суду Житомирської області дійшла висновку, що «слідчий суддя обґрунтовано відмовив у відкритті провадження за скаргою захисника про визнання незаконним затримання Особа_2, оскільки він звернувся до суду зі скаргою на дії слідчого, які відповідно до вимог ст. 303 КПК України не підлягають оскарженню до слідчого судді на стадії досудового розслідування»⁴.

Однак слід наголосити на помилковості даного підходу, оскільки в такому разі особа фактично позбавляється права на оскарження затримання під час досудового розслідування. Втім, ст. 29 Конституції України гарантує право затриманого у *будь-який час оскаржити в суді* своє затримання. Ігнорування права сторони захисту на оскарження незаконного затримання на досудовому провадженні призводить до позбавлення затриманої особи ефективного захисту її права

¹ О Шило, Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України (Право 2011) 282.

² Ухвала Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 14.12.2017 у справі № 686/25116/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71099560>> дата звернення 15.02.2018.

³ Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 15.06.2017 у справі № 161/9356/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67157826>> дата звернення 15.02.2018.

⁴ Ухвала апеляційного суду Житомирської області від 15.01.2018 у справі № 295/15380/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71644718>> дата звернення 15.02.2018.

на свободу та особисту недоторканність. Тому слід визнати правильною практикою тих суддів, які розглядають у порядку ст. 206 КПК України скарги сторони захисту на незаконне затримання особи. Так, в ухвалі апеляційний суд Дніпропетровської області вказав: «Доводи захисника про незаконне затримання підозрюваного та порушення слідчим ст. 208 КПК України могли бути предметом оскарження в порядку ст. 206 КПК України щодо підстав затримання особи або при розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, а також можуть бути предметом судового розгляду в подальшому, зокрема при оцінці доказів, отриманих під час затримання підозрюваного»¹.

Частина 1 ст. 206 КПК України передбачає, що кожен слідчий суддя, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться особа, яка тримається під вартою, має право постановити ухвалу, якою зобов'язати будь-який орган державної влади чи службу особу забезпечити додержання прав такої особи. Тому скарга на незаконне затримання має бути подана до суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться особа, яка тримається під вартою. За ч. 2 ст. 304 КПК України, якщо скарга не підлягає розгляду в цьому суді, вона повертається. Так, наприклад, слідчий суддя Оболонського районного суду м. Києва в ухвалі зазначив, що скарга підлягає поверненню, оскільки підозрюваний утримується в слідчому ізоляторі на території Шевченківського району м. Києва, тому вирішення скарги щодо незаконності затримання та тримання під вартою віднесено до компетенції суду, на території якого розміщено відповідний орган,

тобто Шевченківського районного суду м. Києва². Втім, О. Г. Шило обґрунтовано наголошує на необхідності направлення скарги за підсудністю у разі її надходження з порушенням правил підсудності. У такий спосіб особа позбавляється необхідності вдруге звертатися до суду, скорочується строк вирішення спірного питання, забезпечується її право на судовий захист³. Аналогічної точки зору дотримуються й інші науковці⁴. Підтримуючи висловлену позицію правників, слід підкреслити, що передбачений ст. 206 КПК України механізм судового контролю має застосовуватися не лише слідчим суддею, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться особа, яка тримається під вартою, а й будь-яким іншим слідчим суддею.

Слід визнати правильною практику тих слідчих суддів, які у разі одночасного надходження скарги сторони захисту на незаконне затримання із клопотанням слідчого, прокурора про застосування запобіжного заходу, постановляють ухвали про їх об'єднання в одне провадження з метою дотримання прав затриманої особи на перевірку законності затримання без зволікань⁵. Проте у переважній більшості сторона захисту ініціює питання щодо перевірки законності затримання безпосередньо під час розгляду клопотання слідчого, прокурора про застосування до підозрюваного запобіжного заходу. Законом не передбачено обов'язку слідчого, прокурора обґрунтовувати у клопотанні про застосування запобіжного заходу існування підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді чи відсутність зволікання у доставленні особи до суду. Водночас системне тлумачення норм КПК України, які пе-

¹ Ухвала апеляційного суду Дніпропетровської області від 31.01.2018 № 200/578/18 у справі № 200/578/18 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72003384>> дата звернення 15.02.2018.

² Ухвала Оболонського районного суду м. Києва від 06.07.2017 у справі № 756/9024/17. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/67608860>> дата звернення 15.02.2018.

³ О. Шило, Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України (Право 2011) 282.

⁴ Д. Клепка, 'Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування як окремих видів провадження' (дис канд юрид наук, Нац юрид ун-т ім Ярослава Мудрого 2017) 99–100.

⁵ Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 18.01.2016 у справі № 757/1797/16-к <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/55039618>> дата звернення 15.02.2018.

редбачають підстави та порядок затримання та тримання під вартою, дозволяє дійти висновку про те, що предметом кожного судового розгляду щодо застосування запобіжного заходу має бути питання законності затримання особи (якщо вона була затримана) та своєчасності її доставлення до суду незалежно від ініціювання затриманою особою перевірки правомірності її затримання. Тобто слідчий суддя має обов'язково здійснювати таку перевірку з метою дотримання прав затриманої особи, оскільки вона може не скористатися правом на оскарження з різних причин (правової необізнаності, інших суб'єктивних чинників).

Судова практика свідчить, що переважно слідчі судді у разі застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відмовляють у задоволенні скарги сторони захисту на визнання затримання незаконним, аргументуючи свою позицію існуванням законної підстави для тримання особи під вартою¹. І, навпаки, якщо застосовують до підозрюваного запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, відмовляють у задоволенні скарги на незаконне затримання, мотивуючи тим, що слідчий суддя вирішує питання про дотримання прав особи, яка знаходиться під вартою та не має повноважень його розглядати щодо особи, яка під вартою не перебуває². Аналогічна позиція зазначена в ухвалі слідчого судді Херсонського міського суду Херсонської області: «Таким чином в день звернення адвоката з заявою про незаконне затримання Особа_2 був звільнений з-під варти. Враховуючи те, що права Особа_2 не порушені, так як останній був звільнений з-під варти, слідчий суддя

вважає, що заяву необхідно залишити без розгляду»³. При цьому показово, що окрім численних рішень слідчих суддів, в яких судді йдуть саме таким шляхом, доволі ілюстративною у цьому питанні є й практика апеляційних судів. Так, наприклад, залишаючи без змін ухвалу слідчого судді, апеляційний суд Кіровоградської області вказав, що «на час розгляду скарги адвоката Особа_3 на незаконне затримання її підзахисного Особа_5, останній під вартою вже не перебував, а тому на переконання колегії суддів, у суду першої інстанції фактично не було предмету розгляду скарги в розумінні ст. 206 КПК України, а саме стосовно законності тримання підозрюваного під вартою, про що слідчий суддя правильно зазначив в ухвалі»⁴. Втім така судова практика не відповідає правовим позиціям ЄСПЛ, який у своїх рішеннях неодноразово звертає увагу на необхідність дотримання міжнародного стандарту щодо перевірки законності затримання без зволікань. Так, у пунктах 37–38 справи «Малик проти України» від 29 січня 2015 р. ЄСПЛ констатував, що заявник подав скаргу наступного дня після його затримання, вказавши підстави, через які його затримання слід було визнати незаконними. Проте, розглядаючи питання щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, суд не розглянув скаргу на незаконність затримання. ЄСПЛ зазначив, що не вбачає жодних виправдань нерозгляду скарги заявника того дня. Більше того, коли заявника звільнили, його скаргу все ще не було розглянуто. Таким чином, ЄСПЛ зауважив, що спосіб, у який національні суди розглядали скаргу заявника щодо законності його затри-

¹ Ухвала Скадовського районного суду Херсонської області від 02.02.2018 у справі № 663/216/18 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71975796>> дата звернення 15.02.2018.

² Ухвала Бабушкінського районного суду м Дніпропетровська від 24.11.2016 у справі № 200/20087/16-к <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63841960>> дата звернення 15.02.2018.

³ Ухвала Херсонського міського суду Херсонської області від 25.10.2017 у справі № 766/17810/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69810882>> дата звернення 15.04.2018.

⁴ Ухвала апеляційного суду Кіровоградської області від 12.10.2017 у справі № 404/5749/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69551862>> дата звернення 15.02.2018.

мання та тримання під вартою, не відповідав вимозі п. 4 ст. 5 КЗПП щодо розгляду «без зволікання»¹.

Тобто, оскільки до повноважень слідчого судді належить здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, він зобов'язаний розглянути скаргу сторони захисту на незаконність затримання незалежно від існування рішення компетентного суду про застосування запобіжного заходу або звільнення особи з-під варти. В іншому випадку такі скарги залишаються поза межами судового контролю, що є підґрунтям до порушень у цій сфері.

Одним із дискусійних питань є відсутність регламентації дій слідчого судді у випадку визнання затримання незаконним та одночасно наявності підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Так, за ч. 5 ст. 206 КПК України незалежно від наявності клопотання слідчого, прокурора, слідчий суддя *зобов'язаний звільнити* особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких трималася ця особа, не доведе: 1) існування передбачених законом підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду; 2) неперевищення граничного строку тримання під вартою; 3) відсутність зволікання у доставленні особи до суду. Дана норма неоднаково тлумачиться стороною обвинувачення та захисту. Зрозуміло, що сторона захисту відстоює позицію звільнення особи з-під варти у випадку визнання затримання незаконним, незалежно від існування підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Втім такий підхід є хибним, оскільки підстави застосування затримання без ухвали слідчого судді та підстави застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є

різними і не пов'язані між собою. Тому при визнанні затримання незаконним, але існуванні підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, слідчі судді, як правило, не звільняють підозрюваного з-під варти. У цьому контексті компромісним є підхід слідчого судді Дніпровського суду м. Києва, викладений у резолютивній частині ухвали: «Скаргу захисника Особа_4 про незаконне затримання та звільнення особи із-під варти – задовольнити. Звільнити підозрюваного Особа_4, з-під варти в залі суду. Клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України, відносно підозрюваного Особа_4 – задовольнити. Застосувати до Особа_4, запобіжний захід у виді тримання під вартою, взявши його під варту в залі суду»². Тобто позиція суду, який розглянув скаргу підозрюваного щодо його незаконного затримання, дає зрозуміти, що, незважаючи на застосування запобіжного заходу, його скарга перевірена, і порушення його прав не залишилося поза увагою держави. Вбачається, що така практика є оптимальним варіантом вирішення ситуацій, коли слідчий суддя визнає затримання незаконним і звільняє особу з-під варти до моменту вирішення клопотання про застосування запобіжного заходу. В іншому випадку тримання особи під вартою під час розгляду такого клопотання можна вважати свавільним затриманням, отже, порушенням ч. 4 ст. 5 КЗПП.

Скарга на незаконне затримання може бути розглянута в окремому судовому засіданні, проте КПК України не визначає протягом якого строку з моменту її надходження. На практиці слідчі судді розглядають такі скарги переважно в день їх надходження або на наступний день після їх подання. Орієнтуючись на міжнарод-

¹ Справа «Малик проти України» (заява № 37198/10): рішення Європейського суду з прав людини від 29.01.2015 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a61> дата звернення 15.02.2018.

² Ухвала Дніпровського районного суду м Києва від 06.02.2018 у справі № 755/1910/18 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72021191>> дата звернення 15.02.2018.

ний стандарт встановлення законності затримання «без зволікання»¹, перевірка законності затримання має відбуватися у мінімальних часових межах з метою ефективного захисту права особи на свободу та особисту недоторканність. Втім доволі поширеними на практиці є випадки, коли затримана особа подає таку скаргу, а потім подає заяву про залишення скарги без розгляду. У таких ситуаціях слідчі судді переважно залишають скарги на незаконне затримання без розгляду². Проте така практика є суперечливою, оскільки засобами судового контролю слідчий суддя має перевірити підстави відмови особи від власної заяви. Оскільки особа, перебуваючи під вартою, може мати різні, не завжди об'єктивні підстави для відмови від такої заяви.

Оскарження затримання під час підготовчого провадження в суді. Відповідно до ч. 2 ст. 303 КПК України скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді згідно з правилами ст. ст. 314–316 КПК України. Віддаючи належне прагненню законодавця створити самостійний механізм судового захисту на підготовчому провадженні, все ж маємо відмітити його сумнівність. По-перше, як вірно зазначають В. Т. Нор та Д. Є. Крикливець, така скарга розглядається вже після закінчення досудового розслідування, а тому втрачається оперативність судового захисту³. Безумовно,

перевірка обґрунтованості затримання під час підготовчого провадження в суді не забезпечує реалізації міжнародного стандарту, передбаченого ч. 4 ст. 5 КЗПЛ щодо встановлення законності затримання без зволікання. По-друге, аналіз нормативних приписів ст. ст. 314–316 КПК України свідчить про недосконалість механізму розгляду скарг під час підготовчого провадження. Вивчення судової практики оскарження незаконного затримання у підготовчому провадженні в суді демонструє наявність різних підходів суддів до вирішення таких скарг. Доволі поширеною є ситуація, коли судді в ухвалах про призначення судового розгляду не визнають подану на незаконне затримання скаргу предметом підготовчого судового засідання і залишають її без розгляду, зокрема, з аргументацією, що вирішити питання за скаргами без безпосереднього дослідження доказів та матеріалів кримінального провадження є неможливим⁴. Мають місце ухвали про призначення судового розгляду, в яких судді роз'яснюють, що обвинувачений не позбавлений права звернення з заявою про порушення його прав до слідчого судді у порядку ст. 206 КПК України⁵. У багатьох інших ухвалах судді відмовляють у задоволенні скарг, оскільки законність затримання була по суті перевірена слідчим суддею при розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його продовження⁶.

Отже, вивчення судової практики оскарження затримання під час підготов-

¹ Поняття «без зволікання» означає меншу терміновість, аніж поняття «негайно», що вживається у п. 3 ст. 5 КЗПЛ (рішення ЄСПЛ у справах «Е. проти Норвегії» (п. 64); «Броуган та інші проти Сполученого Королівства» (п. 59).

² Ухвала Якимівського районного суду Запорізької області від 11.07.2017 у справі № 330/1302/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67728680>> дата звернення 15.02.2018.

³ В Нор, Д Крикливець, Реалізація засади змагальності під час розгляду скарг слідчим суддею (Колір ПРО 2017) 139.

⁴ Ухвала Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 08.05.2015 у справі № 541/1069/15-к <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/48802111>> дата звернення 15.02.2018; Ухвала Шевченківського районного суду м Львова від 31.05.2016 у справі № 466/2716/16-к <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/58005631>> дата звернення 15.02.2018; Ухвала Жовтневого районного суду м Маріуполя Донецької області від 12.12.2016 у справі № 263/13908/16-к <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/63386855>> дата звернення 15.02.2018.

⁵ Ухвала Артемівського міськрайонного суду Донецької області від 05.10.2016 у справі № 219/9627/16-к. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/61830949>> дата звернення 15.02.2018.

⁶ Ухвала Шевченківського районного суду м Києва від 18.03.2016 у справі № 761/8376/16-к <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71431223>> дата звернення 15.02.2018; Ухвала Печенізького районного суду Харків-

чого провадження в суді дозволяє констатувати зниження його ефективності у порівнянні з оскарженням під час судового розслідування.

Разом з тим механізм оскарження незаконного затримання у кримінальному

провадженні має бути чітким і досконалим, що дозволить своєчасно здійснюватися захист фундаментального конституційного права особи на свободу та особисту недоторканність.

REFERENCE LIST

CASES

1. Sprava «Malyk proty Ukrainy» (zaiava № 37198/10): rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 29.01.2015 [Case of Malyk v Ukraine (Application № 37198/10): Judgment European Court of Human Rights 29.01.2015] <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a61> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
2. Ukhvala apeliatsiinoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 31.01.2018 № 200/578/18 u spravi № 200/578/18 [Decision of the Dnipropetrovsk Region Court of Appeal, 31.01.2018 in case № 200/578/18] <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72003384>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
3. Ukhvala apeliatsiinoho sudu Zhytomyrskoi oblasti vid 15.01.2018 u spravi № 295/15380/17 [Decision of the Zhytomyr region Court of Appeal, 15.01.2018 in case № 295/15380/17]. <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71644718>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
4. Ukhvala apeliatsiinoho sudu Kirovohradskoi oblasti vid 12.01.2017 u spravi № 404/5749/17 [Decision of the Kirovograd region Court of Appeal, 12.10.2017 in case № 404/5749/17] <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69551862>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
5. Ukhvala Artemivskoho miskraionnogo sudu Donetskoi oblasti vid 05.10.2016 u spravi № 219/9627/16-k [Decision of the Artemivsk City District Court of Donetsk region, 05.10.2016 in case № 219/9627/16-k <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/61830949>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
6. Ukhvala Babushkinskoho raionnogo sudu m Dnipropetrovska vid 24.11.2016 r u spravi № 200/20087/16-k [Decision of Babushkivsky District Court of Dnipropetrovsk, 24.11.2016 in case № 200/20087/16-k <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63841960>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
7. Ukhvala Dniprovskoho raionnogo sudu m Kyieva vid 06.02.2018 u spravi № 755/1910/18 [Decision of the Dniprovsky District Court of Kyiv, 06.02.2018 in case № 755/1910/18]. <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72021191>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
8. Ukhvala Zhovtnevoho raionnogo sudu m Mariupolia Donetskoi oblasti vid 12.12.2016 u spravi № 263/13908/16-k [Decision of the Zhovtnevy District Court of Mariupol Donetsk region, 12.12.2016 in case № 263/13908/16-k <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/63386855>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
9. Ukhvala Kostiantynivskoho miskraionnogo sudu Donetskoi oblasti vid 27.07.2017 u spravi № 233/3091/17 [Decision of the Konstiantynivskiy City District Court of Donetsk region, 27.07.2017 in case № 233/3091/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/67962821>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
10. Ukhvala Lutskoho miskraionnogo sudu Volynskoi oblasti vid 15.06.2017 u spravi № 161/9356/17 [Decision of the Lutsk City District Court of Volyn region, 15.06.2017 in case № 161/9356/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67157826>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
11. Ukhvala Myrhorodskoho miskraionnogo sudu Poltavskoi oblasti vid 08.05.2015 u spravi № 541/1069/15-k [Decision of the Mirgorodsky City District Court of Poltava region, 08.05.2015 in case № 541/1069/15-k <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/48802111>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
12. Ukhvala Obolonskoho raionnogo sudu m Kyieva vid 06.06.2017 u spravi № 756/9024/17 [Decision of the Obolonsky District Court of Kyiv, 06.06.2017 in case № 756/9024/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/67608860>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
13. Ukhvala Pecherskoho raionnogo sudu m Kyieva vid 18 sichnia 2016 r u spravi № 757/1797/16-k [Decision of the Pechersk District Court of Kyiv, 18 January 2016 in case no 757/1797/16-k]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/55039618> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
14. Ukhvala Pechenizkoho raionnogo sudu Kharkivskoi oblasti vid 28.09.2017 u spravi № 633/243/17 [Decision of the Pechenizh District Court of the Kharkiv region, vid 28.09.2017 in case № 633/243/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/69175887>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).

ської області від 28.09.2017 у справі № 633/243/17. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/69175887>> дата звернення 15.02.2018; Ухвала Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 27.07.2017 у справі № 233/3091/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/67962821>> дата звернення 15.02.2018.

15. Ukhvala Skadovskoho raionnoho sudu Khersonskoi oblasti vid 02.02.2018 u spravi № 663/216/18 [Decision of the Skadovsk District Court of the Kherson region, 02.02.2018 in case № 663/216/18 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71975796>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
16. Ukhvala Khersonskoho miskoho sudu Khersonskoi oblasti vid 25.10.2017 u spravi № 766/17810/17 [Decision of the Kherson City Court of the Kherson region, 25.10.2017 in case № 766/17810/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69810882>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
17. Ukhvala Khmelnytskoho miskraionnoho sudu Khmelnytskoi oblasti vid 14.12.2017 u spravi № 686/25116/17 [Decision of the Khmelnytsky City District Court of Khmelnytsky region, 14.12.2017 in case № 686/25116/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71099560>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
18. Ukhvala Shevchenkivskoho raionnoho sudu m Kyieva vid 18.03.2016 u spravi № 761/8376/16-k [Decision of Shevchenkivsky District Court of Kyiv, 18.03.2016 in case № 761/8376/16-k <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71431223>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
19. Ukhvala Shevchenkivskoho raionnoho sudu m Lvova vid 31.05.2016 u spravi № 466/2716/16-k [Decision of the Shevchenkivsky District Court of Lviv, 31.05.2016 in case № 466/2716/16-k <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/58005631>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).
20. Ukhvala Yakymivskoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti vid 11.07.2017 u spravi № 330/1302/17 [Decision of the Yakymivskoho District Court of Zaporozhye region, 11.07.2017 in case № 330/1302/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67728680>> data zverennia 15.02.2018 (in Ukrainian).

BIBLIOGRAPHY

BOOKS

21. Nor V ta Kryklyvets D, *Realizatsiia zasady zmahalnosti pid chas rozghliadu skarh slidchym suddeiu [Realization of the basis of competitiveness during the processing of complaints by the investigating judge]* (Kolir PRO 2017) (in Ukrainian).
22. Shylo O, *Teoretyko-prykladni osnovy realizatsii konstytutsiinoho prava liudyny i hromadianyna na sudovyi zakhyst u dosudovomu provalzhenni v kryminalnomu protsesi Ukrainy [Theoretical and applied bases of the implementation of the constitutional human and citizen's right to judicial protection in pre-trial proceedings in the criminal process of Ukraine]* (Pravo 2011) (in Ukrainian).

ARTICLES

23. Tumanians A, 'Okremi problemy realizatsii prava na oskarzhennia rishen, dii chy bezdiialnosti slidchoho abo prokurora pid chas dosudovoho rozsliduvannia' [Some problems of realization of the right to appeal decisions, actions or omission of investigator or prosecutor during pre-trial investigation] (2014) 12 t 2 Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu Yurysprudentsiia 142–145 (in Ukrainian).
24. Sharenko S, 'Problemni pytannia rozghliadu skarh na rishennia, dii chy bezdiialnist slidchoho abo prokurora' [Problem issues in processing complaints about decisions, actions or omission of the investigator or prosecutor] (2013) 5 Chasopys tsyvilnoho i kryminalnoho sudochynstva 44–50 (in Ukrainian).

CONFERENCE PAPERS

25. Klepka D, 'Oskarzhennia rishen, dii chy bezdiialnosti pid chas dosudovoho rozsliduvannia yak okremi vyd provadzhennia' [Appeal of decisions, actions or omission during pre-trial investigation as certain type of proceedings] (dys kand yuryd nauk, Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho 2017) (in Ukrainian).

Tyshchenko O. *Appealing for detention in criminal proceedings: theoretical and practical aspect*

The article deals with the problems of appealing for the detention in criminal proceedings on the basis of analysis of the norms of the current criminal procedural legislation of Ukraine and judicial practice. It is proved that the appealing for detention is actually implemented by a defense party during the pre-trial investigation in accordance with the article 206 of the Criminal Procedure Code, which defines general duties of a judge for the protection of human rights or during preparatory proceedings in court.

In case of initiation of the verification of the legality of the detention by filing a petition (complaint, application) by the defense party it can be considered both in a separate court session and directly during the consideration of the request by the investigating judge about the application of preventive

measure to the suspect by investigator, prosecutor in accordance with the article 206 of the Criminal Procedure Code. It was concluded that the investigating judge is obliged to consider the complaint of the defense party against the illegal detention regardless of the existence of the competent court's decision on the application of a preventive measure or the release of a person in custody. Otherwise, such complaints remain out of the judicial control, what is the basis for continuation of violations in this area.

The study of the judicial practice of appealing for the detention during the preparatory proceedings in the court allows to state a reduction in its effectiveness, in comparison with the appealing for the detention during the pre-trial investigation. This situation is explained, above all, by the imperfection of the mechanism for handling complaints during the preparatory proceedings, what leads to the unequal judicial practice on their solution.

Keywords: *the order of detention, appealing for detention, illegal detention, decision of the investigating judge, detention (holding) in custody.*

Стаття надійшла до редакції журналу 22.01.2018.